

NHẬN THỨC VỀ ĐẠO TIN LÀNH CỦA TÍN ĐỒ NGƯỜI DÂN TỘC THIỂU SỐ Ở TÂY NGUYÊN

VƯƠNG THỊ KIM OANH*

Tôn giáo là một hiện tượng xã hội đặc biệt, có ảnh hưởng đến nhiều mặt của đời sống xã hội. Vì vậy, hiện nay, nghiên cứu các khía cạnh tâm lý của tôn giáo có ý nghĩa thực tiễn quan trọng. Một trong những nghiên cứu về khía cạnh tâm lý của tôn giáo đó là nhận thức tôn giáo. Từ nghiên cứu nhận thức về tôn giáo, giúp chúng ta hiểu được những đặc điểm tâm lý cơ bản của tín đồ cũng như phân nào lý giải được sự hình thành, phát triển của tôn giáo trong xã hội hiện nay.

Trong các tôn giáo ở Việt Nam, đạo Tin lành là một tôn giáo được du nhập vào muộn hơn so với các tôn giáo khác, nhưng hiện nay đang phát triển ở khu vực các tỉnh miền núi phía Bắc và khu vực Tây Nguyên. Phần lớn các tín đồ mới theo đạo Tin lành là người dân tộc thiểu số (DTTS). Vì vậy, chúng tôi tiến hành nghiên cứu nhận thức của tín đồ Tin lành người DTTS ở Tây Nguyên về đạo Tin lành hiện nay.

Để tìm hiểu nhận thức về đạo Tin lành, chúng tôi tiến hành điều tra 428 tín đồ Tin lành người DTTS, gồm 218 nam và 210 nữ, tại 4 tỉnh Tây Nguyên: Kon Tum, Gia Lai, Đắc Lắc, Lâm Đồng. Phần lớn các tín đồ đều làm nghề nông. Nội dung điều tra tập trung vào nghiên cứu nhận thức của tín đồ về

kinh thánh, giáo lý, luật lệ, lễ nghi, tổ chức của đạo Tin lành. Sau đây là kết quả nghiên cứu của chúng tôi về các vấn đề đó.

1. Nhận thức của tín đồ về kinh thánh, giáo lý của đạo Tin lành

Đạo Tin lành đề cao Kinh thánh và coi đó là nền tảng của giáo lý. Cho nên, hiểu biết của tín đồ về giáo lý là hiểu biết về Kinh thánh. Trong hiểu biết về Kinh thánh, chúng tôi nghiên cứu chủ yếu nhận thức của tín đồ về các tín điều cơ bản trong Kinh thánh, đó là *hiểu biết về lực lượng siêu nhiên* (Đức Chúa Trời) và *hiểu biết về thế giới khác*.

+ *Hiểu biết của tín đồ về Đức Chúa Trời*

Qua điều tra, với câu hỏi: "Theo ông (bà), Đức Chúa Trời là ai?" chúng tôi thu được kết quả như ở bảng 1 (trang 54).

Kết quả này cho thấy, các tín đồ được nghiên cứu phần lớn đều có sự hiểu biết về Đức Chúa Trời ở các góc độ khác nhau. Nhận thức có thể đúng, đầy đủ hoặc chưa đầy đủ như trong Kinh thánh. Theo chúng tôi, điều đó là do Đức Chúa Trời là một lực lượng siêu

* Th.s, Học viện An ninh nhân dân.

Bảng 1: Hiểu biết của tín đồ về Đức Chúa Trời

STT	Đức Chúa Trời là	Nam		Nữ		Chung		
		SL	%	SL	%	SL	%	Thứ bậc
1	Chúa Jesus, Đức Chúa Cha	44	20,2	52	24,8	96	22,4	2
2	Chúa Jesus	31	14,2	29	13,8	60	14,0	4
3	Đức Chúa Cha	95	43,6	69	32,9	164	38,3	1
4	Yàng/ Giàng	5	2,3	29	13,8	34	8,0	4
6	Đức Chúa Cha, Đức Chúa Con Đức Thánh Linh	36	16,5	28	13,3	64	15,0	3
5	Không biết	7	3,2	3	1,4	10	2,3	5
	Tổng số	218		210		428	100	

nhiên, không tồn tại trong hiện thực, do con người tự tưởng tượng ra, nên nhận thức về lực lượng này đa dạng, khác nhau ở các tín đồ.

Hiểu biết đúng về lực lượng siêu nhiên này dựa trên quan niệm về các tín điều cơ bản được trình bày trong Kinh thánh (Đức Chúa Trời bao gồm Đức Chúa Cha, Đức Chúa Con và Đức Thánh Linh) chỉ chiếm tỷ lệ 15% số tín đồ được nghiên cứu. Điều đó cho thấy, hiểu biết về lực lượng này ở tín đồ còn thấp. Xét theo tiêu chí giới, thì tín đồ nam hiểu biết cao hơn không đáng kể so với tín đồ nữ.

Tiếp tục nghiên cứu về nhận thức này ở tín đồ, với câu hỏi Đức Chúa Trời (Chúa) có khác Yàng không? Kết quả cho thấy, 47,7% tín đồ trả lời không khác nhau, 44,6% trả lời khác nhau và có 7,7% trả lời không biết. Cùng với việc điều tra, chúng tôi tiến hành phỏng vấn một số tín đồ, đa số tín đồ đều trả lời họ không biết rõ Đức Chúa Trời là người như thế nào. Một số tín đồ cho rằng Chúa cũng giống như Yàng (Giàng), Chúa là

cách gọi của người Kinh, còn Giàng là cách gọi của người DTTS. Có tín đồ trả lời họ “hình dung Chúa là người đàn ông giống như người treo trong lịch” (lịch năm in hình Chúa Jesus). Điều đó càng chứng tỏ sự hiểu biết về lực lượng siêu nhiên của tín đồ còn mơ hồ, mờ nhạt, chưa sâu sắc.

+ *Hiểu biết của tín đồ về thế giới khác: Thiên đường, Địa ngục*

Với câu hỏi: “Theo ông bà, ngoài thế giới hiện tại, còn tồn tại một thế giới nào khác không? Thế giới đó là thế giới nào?”. Kết quả được thống kê theo bảng 2 và 3 trang 55.

Từ số liệu bảng 2 cho thấy, đa số tín đồ cho rằng, có tồn tại thế giới khác ngoài thế giới hiện thực. Xét theo tiêu chí giới thì nhận thức về sự tồn tại thế giới khác của tín đồ nữ cao hơn so với tín đồ nam.

Tuy vậy, vẫn còn một số tín đồ được nghiên cứu không tin, thậm chí không biết có tồn tại thế giới đó hay không (29,7%).

Bảng 2: Hiểu biết của tín đồ về sự tồn tại thế giới khác

STT	Tồn tại thế giới khác	Nam		Nữ		Chung	
		SL	%	SL	%	SL	%
1	Có	135	61,9	166	79,0	301	70,3
2	Không	38	17,4	27	12,9	65	15,2
3	Không biết	45	20,7	17	8,1	62	14,5
	Tổng số	218		210		428	100

Bảng 3: Hiểu biết của tín đồ về thế giới khác

STT	Thế giới	Nam		Nữ		Chung	
		SL	%	SL	%	SL	%
1	Thiên đàng, Địa ngục	64	29,4	60	28,6	124	29,0
2	Thiên đàng	88	40,3	96	45,7	184	43,0
3	Nước của Đức Chúa Trời	0	0	34	16,2	34	7,9
4	Không biết	66	30,3	20	9,5	86	20,1
	Tổng số	218		210		428	100

Kết quả bảng 3 cho thấy, tín đồ nhận thức về thế giới khác đúng như quan niệm trong Kinh thánh gồm Thiên đàng và Địa ngục chưa cao, chỉ chiếm 29,0% số tín đồ được nghiên cứu. Nhận thức về vấn đề này giữa tín đồ nam và tín đồ nữ hầu như không có sự khác biệt đáng kể.

Đồng thời, đa số các tín đồ Tin lành nhận thức về thế giới khác chủ yếu là nhận thức về Thiên đàng, các tín đồ ít hoặc không đề cập đến nhận thức riêng về Địa ngục. Điều đó cho thấy, khi theo đạo Tin lành, các tín đồ thường hy vọng hướng đến cuộc sống tương lai của mình sau này, khi rời thế giới hiện tại, là ở Thiên đàng cùng với Đức Chúa Trời, chứ không muốn phải xuống Địa ngục.

Tiếp tục nghiên cứu sự nhận thức về thế giới khác của tín đồ qua phỏng vấn họ, chúng tôi thấy hiểu biết về thế giới đó ở họ rất mờ nhạt, mơ hồ, có tới 61,7% không rõ Thiên đàng là gì. Hiểu biết về Địa ngục cũng tương tự như vậy, thậm chí còn thấp hơn nhiều (72,4% tín đồ không biết, 20,1% không trả lời). Các tín đồ cho rằng, Thiên đàng là nơi có cuộc sống đời đời hạnh phúc bên Chúa. Địa ngục là nơi đau khổ dành cho người không tin Chúa.

Như vậy, các kết quả trên chứng tỏ hiểu biết về các lực lượng siêu nhiên của tín đồ còn rất thấp và sơ lược.

2. Hiểu biết về luật lệ, lễ nghi của đạo Tin lành

Hiểu biết về luật lệ, lễ nghi của đạo Tin lành là hiểu biết hình thức thờ phụng, cách thức sinh hoạt của đạo, về bốn phận của tín đồ. Chúng tôi nghiên cứu sự hiểu biết đó ở tín đồ trên hai khía cạnh: hiểu biết về các lễ nghi và bốn phận của tín đồ.

Qua điều tra hiểu biết của các tín đồ về: các lễ nghi của đạo Tin lành gồm những lễ nghi nào, lễ nào là lễ chính? Kết quả thu được như sau:

Bảng 4: Hiểu biết của tín đồ về các lễ nghi của đạo Tin lành

STT	Lễ nghi	SL	%
1	15 lễ	16	3,7
2	Báp têm, Tiệc thánh	13	3,0
3	Báp têm, Tiệc thánh, Dâng con, Hôn phối	68	15,9
4	Các lễ nghi khác	28	6,6
5	Không biết	303	70,8
	Tổng số	428	100

Qua bảng 4 cho thấy, các tín đồ hiểu biết đầy đủ về các lễ nghi của đạo Tin lành theo Hiến chương của Hội thánh Tin lành Việt Nam (miền Nam) gồm 15 lễ, chiếm tỷ lệ rất thấp trong số các tín đồ được nghiên cứu (3,7%). Các tín đồ có hiểu biết này là người đã có nghiên cứu về Hiến chương của Hội thánh Tin lành Việt Nam (miền Nam), họ thường là những người truyền đạo. Sự khác biệt về giới đối với sự hiểu biết này không có sự khác biệt đáng kể, nên chúng tôi không thống kê trong bảng trên.

Phần lớn các tín đồ theo đạo Tin lành, nhưng không hiểu đạo gồm những lễ nghi nào (70,8%). Các tín đồ biết được một số lễ nghi chủ yếu là do họ đã tham dự các lễ nghi đó, chứ không phải do họ đã nghiên cứu về Kinh thánh, Hiến chương, Điều lệ của Hội thánh Tin

lành.

Trong đạo Tin lành, lễ chính chỉ gồm lễ Báp têm và Tiệc thánh, với các lễ chính này qua điều tra chúng tôi thấy chỉ có 3,0% tín đồ có hiểu biết.

Về bốn phận của tín đồ, nhìn chung, các tín đồ cũng chỉ hiểu rất chung chung, gắn với những việc làm trong sinh hoạt đời sống hàng ngày của họ là làm theo điều Chúa dạy hoặc không uống rượu, không hút thuốc, không ngoại tình, không trộm cắp, không đánh chửi nhau. Mười điều răn của Thiên Chúa và các điều răn dạy, chỉ bảo khác được nói trong Kinh thánh, trong Hiến chương Hội thánh hầu như tín đồ không hiểu biết hoặc hiểu rất sơ lược.

3. Hiểu biết về tổ chức của đạo Tin lành

Bảng 5: Hiểu biết của tín đồ về tổ chức của đạo Tin lành

STT	Tổ chức đạo Tin lành	Hiểu biết		Không biết	
		SL	%	SL	%
1	Chi hội	274	64,0	154	36,0
2	Tổng liên hội	106	24,8	322	75,2
3	Đại diện tỉnh, thành phố	128	29,9	300	70,1
4	Các cơ quan của Hội thánh	51	11,9	377	88,1

Từ số liệu bảng 5 cho thấy, đa số các tín đồ chỉ hiểu được tổ chức đạo Tin lành mà họ thường tiếp xúc trong sinh hoạt tôn giáo đó là chi hội (64,0%).

Về các tổ chức khác của đạo Tin lành, sự hiểu biết của tín đồ còn thấp, thậm chí không biết. Chẳng hạn, tín đồ không biết được cấp trung ương của Hội thánh Tin lành Việt Nam (miền Nam) là Tổng liên hội hay Tổng hội (chỉ có 24,8% tín đồ hiểu đúng là Tổng liên hội).

Kết luận

Qua nghiên cứu thực trạng nhận thức về đạo Tin lành của tín đồ Tin lành người DTTS ở Tây Nguyên cho thấy:

Nhìn chung, tín đồ đã có một số nhận thức về đạo Tin lành, song nhận thức đó rất thấp, chưa sâu sắc. Sự chênh lệch nhận thức về đạo Tin lành ở tín đồ nam và tín đồ nữ không đáng kể.

Nhiều tín đồ theo đạo Tin lành nhưng không hiểu biết về Kinh thánh, giáo lý, luật lệ, lễ nghi, tổ chức của đạo. Do vậy, họ theo đạo nhưng không hiểu mình theo hệ phái Tin lành nào, có hợp pháp hay không. Đây là điều cần được quan tâm trong công tác quản lý Nhà nước về tôn giáo, nhất là về đạo Tin lành ở Tây Nguyên hiện nay. Với đặc điểm nhận thức này của tín đồ, đạo Tin lành ở Tây Nguyên dễ bị các thế lực thù địch lợi dụng kích động tín đồ có hành động bột phát, vi phạm pháp luật, ảnh hưởng đến tình hình an ninh, trật tự tại địa bàn. Các cuộc gây rối trật tự công cộng xảy ra tại Gia Lai và Đắc Lắc tháng 2 - 2001 và tháng 4 - 2004 thể hiện rất rõ điều đó. Do vậy, công tác quản lý Nhà nước về tôn giáo cần làm cho các tín đồ nhận thức rõ về đạo Tin lành, nhận thức về chính sách của Nhà nước về tôn giáo để họ có hành vi tôn giáo một cách đúng đắn, tránh bị kẻ xấu lợi dụng. ♣